

Narodni VJESNIK

GLASILO OKRUŽNOG
NARODNO-OSLOBODILAČKOG
ODBORA ŠIBENIK

God. II

9. augusta 1944.

Br. 17

I ŠIBENIK SE DIGAO MEĐU PRVIMA

(Povodom treće godišnjice narodnog ustanka u Dalmaciji)

Glomom Jugoslavije i podlom i zdajom izroda Pavelića Dalmacija je bila predana u ruke talijanskih fašističkih osvajača. Odmah nakon proglašenja marionetske NDH, već 11. aprila u Šibeniku preuzimlju vlast ustaše, ali samo za to da bi razoru žali narod i goloruka ga predali na milost i nemilost okupatoru koji je nadirao od Zadra. Ustaški "dužnostnici" dr. Ante Nikolić, dr. Marko Tarle, Marijan Nikšić, David Sinčić i ostali brinu se da aparat policije i civilne vlasti neoštećen izruče novim tudjinskim vlastodršcima. Oni im predaju i liste šibenskih rodoljuba, pravih boraca za slobodu hrvatskog naroda, koje su svi režimi velikosrpske hegemonije nemilosrdno proganjali. Agent pete kolone i zamaskirani ustaša potpukovnik Otto Elblinger nastoji da vojna vlast, oružje i ostaci jugoslavenske flote, blokirani u šibenskoj luci predju u ruke talijanskih okupacionih vojnih snaga, koje su već 15. aprila bez otpora, s pompom i paradom, ušle u Šibenik. Izdajničko držanje mjesnih ustaša, koji su uspavljivali narod uvjeravajući ga da je talijanska vlast u Šibeniku i Dalmaciji privremena, a k tome kapitulantska direktiva dra Mačeka o pokoravanju novim vlastima i brz razvoj događaja učinili su da oružani otpor Talijanima, pripreman od šibenskih rodoljuba, bude posve onemogućen.

Okupatorska vlast u Šibeniku odmah je manifestirala svoje fašističko barbarstvo i bahatost. Zbrana sviju nacionalnih ustanova i obilježja, drska provociranja od strane mjesnih fašista i talijanaša, zatvaranja, batinjanja i davanja ricinusa nisu mogla ostati bez reakcije, koja se u početku pokazuje u bojkotu fašističkih organizacija i priredaba, u ispisivanju nacional

nih parola i manjim sabotazama. Taj ubrzo prerasta u jedan novi otpor, viši oblik. Već 12. augusta 1941., dan poslije odlaska prve grupe splitskih rodoljuba, predvodjeno od komuniste-ilegalaca Pepa i Meha, odlazi iz Šibenika 29 omladinaca u partizane. Među njima su bili: Josko Vukićević, Frane Zenić, Tome Polić, Marinko Polić, Mladen Milković, Jere Kronja, Mladen Ninić, Miroslav Višić, Vladimir Peran, Zdravko Bego, Frane Stančić, Momčilo Zlatović, Ante Bela marić, Jere Belamarić, Božo Blažević, Slavko Rupić, Vinko Grubišić, Vice Lambaša, Ivas Lambaša, Krste Ninić, Pope Ninić, Pave Maksimiljanović, Josko Gulin, Marko Polić, Mate Vlajić, Miće Radačić i Mate Pivac. U neposrednoj blizini grada, na Pisku, grupa se naoružava u tu svrhu sakrivenim oružjem. Zatim kreće pravcem Du brava-Danilo-kanjon Čikole-Miljevci prema Zelengaju, u kom doživljavaju vatreno krštenje, prihvativši borbu s daleko jačim snagama Talijana i ustaša. Nakon višesatne uporne i krvave bitke neprijatelju su morala doći u pomoć dva tenka. Talijansko-ustaške snage imale su u ovoj borbi 4 mrtva, 17 ranjenih i 2 zarobljena. Od naših je hrabro poginuo drug P. Maksimiljanović, 2 su druga bila ranjena a nekoliko ih opkoljeno i zarobljeno. Od zarobljenih strijeljani su 20. augusta u Drnišu T. Polić, M. Milković, J. Kronja, M. Ninić, P. Stančić, I. Lambaša, M. Radečić, K. Ninić i P. Ninić. Preostali izbijaju na Prominu i 6 dana logoruju na sjevernoj strani te planine. Seljaci iz obližnjih sela donose im hranu i na razne načine iskazuju pažnju i ljubav prema prvim partizanima Sjeverne Dalmacije. U to vrijeme 200 talijanskih vojnika dolazi do podnožja Promine, ali se ne usudjuju poći naprijed i zametnuti borbu. Preko izdajnika Paje O. Popovića, s

kojim se grupa, vjerujući da je on pravi srpski rodoljub, povezala u cilju prebacaja na oslobođeni teritorij, fašisti pokušavaju ostvariti podli plan o uništenju grupe iz busije. 25. augusta Pajo Popović kao sprovednik navodi grupu u blizini Biskupije na zasjedu, iz koje Talijani otvaraju šestoku mitraljesku vatru. Dolaze spremno i talijanski kamioni, koji obasjavaju sav prostor reflektorima i zasipaju ga novom mitraljeskom vatro. Zahvaljujući preči i svojoj snalažljivosti, grupa je u ovoj prilici izgubila samo jednog drugara. Uz pomoć srpskih seljaka Ramljana i Biskupije šibenski partizani, koji su osim jednog svi bili Hrvati, prebacuju se preko Kosova Polja u Polaču, odakle ih i opet srpski seljaci sprovedu do partizanskih položaja na Riscovu. Tako se uprkos volji izdajnika jednog i drugog naroda već u prvim momentima okupacije ispoljilo borbeno jedinstvo sjeverno-dalmatinskih Srba i Hrvata, koji poslije u Grahovu i Devaru dobija vid pravog bratimljenja.

Povodom ultimativnog zahtjeva talijanskih okupacionih vlasti da bude raspušten naš front otpora, jer da će oni pružiti srpskom življu zaštitu od ustaških pokolja, održana je početkom septembra u Drvaru konferencija delegata iz svih zainteresiranih krajeva. Konferenciji je predsjedavao Marko Orešković, a u ime pobunjenih Dalmacija uzeo je riječ sada već pali drug Miroslav Višić iz Šibenika. U pola konferencije prispio je u dvoranu Momčilo Džuić, čije je držanje još onda nosilo klicu njegovog budućeg kapitulantsva i izdaje. Kod donošenja rezolucije, u kojoj su delegati izrazili jednodušnu volju da nastave bespoštodnu borbu protiv svih neprijatelja i ugnjetaca srpskog i hrvatskog naroda u Hrvatskoj, Džuić je bio jedini koji je izrazio mišljenje da za otvorenu borbu još nije vrijeme i da prilike za ustanak u Kninskoj Krajini još nisu sasrele. Na prijedlog ondašnjeg komandanta Drvara Ljube Babića da se naredni otpor u Kninskoj Krajini ispolji barem u vidu manjih vojničkih akcija i djela sabotaže, Džuić je

liocemjerno šutio.

Tri dana poslije konferencije šibenski partizani upućeni su u Donjepoljsku općinu kotara Livno u "Bataljon Starca Vujadina", da boreći se zajedno sa Srbima protiv ustaških krvopija, suzbiju bratoubilačku mržnju i doprinesu učvršćivanju bratstva i borbenog jedinstva Srba, Hrvata i Muslimana. Stovremeno je uspostavljen kontakt sa jednom skupinom cetinsko-sinjskih boraca koji su pod rukovodstvom Ivana Jukića-Braculja neposredno po kapitulaciji Jugoslavije otišli u Vještica Goru. Poslije uspostavljen veze došlo je do zajedničkih akcija bataljona Starca Vujadina i grupe cetinskih partizana. U okolini Livna šibenski partizani zadržali su se nekoliko mjeseci. Drug Miroslav Višić postao je komesar bataljona Starca Vujadina. I ostali šibenci istakli su se kao odlični borci i rukovodioci. Drugovi Vlade Peran, Božo Blažević, Zdravko Bego i Slavko Rupić, pošto su stekli dovoljno vojničkog iskustva i prekaljenosti, poslani su u Bukovicu, gdje su zajedno sa herojima Slobodanom Macuron i Danom Rončevićem, također iz Šibenika, mnogo doprinijeli formiranju i učvršćivanju Sjevero-dalmatinskog Partizanskog Odrada. Vlade Peran poginuo je u maju 1942. godine kao komesar bataljona Bude Borjana u poznatoj borbi na cesti Kistanje-Nunić, u kojoj je bila uništena kaznena ekspedicija od 250 crnokošuljaša i spaljeno 7 talijanskih kamiona.

Drugi borci iz prve grupe šibenskih partizana razili su se kasnije po raznim jedinicama partizanskih odreda Jugoslavije. Od njih je danas živo svoga nekoliko boraca. Ostali su pali kao znani i neznani junaci velike borbe naših naroda za čast, pravdu i slobodu. Njihov herojski primjer bio je putokaz za hiljade i hiljade rodoljuba ne samo iz Šibenika i šibenskog okruga već i iz cijele Hrvatske i Jugoslavije, koji, nadahnuti njihovim činom, u redovima Narodno-oslobodilačke vojske dovršavaju danas slavno djelo, od njih započeto i njihovom krvlju posvećeno.

Jere Belamarić

ZIVJELA TROGODIŠNJA USTANKA U DALMACIJI !

SLAVA PALIM PRVODORCIMA ZA SLOBODU I NEZAVISNOST !

формирана је Буковачка Бригада

На дан српског народног празника Видовдана одржана је на најсвечанији начин прослава формирања Буковачке Бригаде. Народ Буковице показао је овом прославом своју неограничену припадност НО Покрету и оно што је овом манифестацијом запечатилостат ће у трајној усмјени ових Буковчана. Био је то највећи масовни сабор народа Буковице од кад се год памти. Била је то највећа манифестација пуне слоге и сарадње војске и позадине и недјеливог јединства Срба и Хрвата. То није било обична прослава — то је био прави плебицит Буковице. Срби Буковице рекли су гласно и једном заувјек свим противницима напредка и народних интереса оно што хоће. Најрјеситији и најдостојнији одговор свима њима је млада и кроз борбу створена БУКОВАЧКА БРИГАДА.

Прослава је одржана на два мјеста: у Бјелини је имала скромнији опсег и у Биоачину Селу, гдје је број присутних прешао 1200 а одушевљење народа достигло врхунац. У Бјелини су се сакупили селаци Бјелине, Гошња, Тетрсака, Острвице и Зечева и ту је игуман Висарион Поповић одслужио Службу Божију последице које су говорили представници НО Одбора, НО Војске, док је су дјеловала и дилетанска група XIX Дивизије.

Сав народ из Бјелинске цркве дошао је на прославу у Биоачину Село гдје је био већ сакупљен велики број сељака из других села. Дошли су чак и хрватски селаци из дајеке Промине, док су се селаци из буковачких села у којима је окупатор морали пробијати кроз блокаду да би могли доћи поздравити своју нову јединицу. На лицима свих учесника могао се је читати неки понос и радост. Шаренило народних ношњи, лепршање народних застава на којима се је жарила наша петокрака, пјесма која се непрестано орила — све је то давало прослави необично жив и весео карактер.

Од 9-10 сати стизале су групе учесника: свако село са својом заставом, Села су се међусобно такмичила које ће више и које ће богатије даровати своју војску. Није било села ни куће у селу која није била чиме даровала своје синове борце. 1.687 јаја, 189 печених јањаца, 192 л. вина, 182 пара чарапа и неколико кила дувана посвједочили су љубав буковачких сељака.

Послије функције у Петровој

цркви коју је извршио игуман Павле Козлина одржан је велики сабор на којем су говорили представници Окружног и Матарског НО Одбора те представници НО Војске.

Послије подне у 4 сата започео је други дио свечаности: свечано проглашање и претварање Групе баталона у Бригаду. Овом дијелу прославе присуствовао је још више народа. Започело се са читањем наредбе о претварању, а затим сва унапред именована у оквиру нове Бригаде. Редали су се затим говорници; Говорили су међу осталима политички комесар XIX Дивизије, командант и комесар V Ударне Бригаде те комесар Штаба Групе Сјеведро-Далматинских Парт. Одрода. На крају је свим говорницима и присутном народу у име бораца, командира и команданата захвалио командант Бригаде друг Симо Дубајић.

Народ је пламеним поклицима НО Војсци, АВНОЈ-у, ЗАВНОХ-у, Националном Комитету и надамце Маршалу Титу често прекидао говорнике. Дилетанска група XIX Дивизије отпјева ла је затим неколико пјесама почевши са химном свих Славана коју је сав народ слушао гологлав и на поглед док је војска одавала почит. Послати су затим поздравни брзојави Националном Комитету, ЗАВНОХ-у, Српском Клубу, Главном Штабу Хрватске, VIII Корпусу НОВ, Обласном НОО-у и Претседнику Националног Комитета, нашем вођи Маршалу Титу.

Започело је тада народно весеље са пјесмом и народним колом. Ово је потрајало све до касно у ноћ када се је народ почео разилазити раздраган, одлазећи својим кућама одушевљен оним што је видео, чуо и осјетио.

Народ и борци Буковице једнодушно су потврдили своју љубав према НО Војсци. Нико не памти оноликог мноштва код Петрове цркве и нико се не сијећа оноликог одушевљења којим је народ изразио своју борбеност и оданост борби наших народа за слободу. Све то нам јамчи да Буковица неће остати само при томе, да ће дати нове чете и нове баталоне својих кршних синова који ће још јачим ударцима по крвавом непријатељу дати достојан удио своје јуначке Буковице за изградњу нове домовине, федералне Хрватске у федеративној демократској Југославији, сретној заједничкој држави равноправних Срба и Хрвата.

М.М.

ZAVJETA JEDINSTVENA NARODNO OSLOBODILAČKA FRONTA HRVATSKE!

Ovaj je krvavi rat pokazao kako narod sam, pod rukovodstvom svojih najboljih sinova, riješava pitanje ujedinjavanja svih rodoljubivih snaga u borbi protiv fašizma. Da je bilo po želji politikanata, natražnjaka i razbijača jedinstva naših naroda, nikada se okupatoru i njegovim pomagačima ne bi suprostavila takva vojnička i politička sila kao što je to sila Narodno-oslobodilačkog Pokreta. Naši bi narodi bili uništeni i istrebljeni za interese švabskog okupatora i njegovih slugu i za volju onih malobrojnih političara i tobožnjih vođa, koje je narod prezreo a koji i sada, u najsudbonosnijem času po sudbinu naših naroda, nastavljaju svoju politiku razbijanja narodnih redova na liniji pomaganja okupatora i njegovih vjernih slugu ustaša i četnika.

U toku domovinskog rata izgrađivala se i proširivala je JEDINSTVENA NARODNA OSLOBODILAČKA FRONTA HRVATSKE. U njenoj su se redove postepeno, ali odlučno, uklapali sve širi redovi hrvatskog i srpskog naroda i ona je u isto vrijeme dok su Narodno-oslobodilački Odbori izrastali u organe državne vlasti postajala sve veća snaga koja odolijeva

svim navalama neprijatelja narodne slobode i svim razbijačima jedinstva i bratstva naših naroda.

Dne 18. maja o.g. dobila je JEDINSTVENA NARODNO-OSLOBODILAČKA FRONTA HRVATSKE SVOJ ČVRSTI ORGANIZACIONI OBLIK. Toga su dana predstavnici i prvaci raznih stranaka i grupa kao i ugledni vanstranački ljudi iz svih krajeva zemlje izabrali IZVRŠNI ODBOR JEDINSTVENE NARODNO OSLOBODILAČKE FRONTE HRVATSKE, na čelu sa hrvatskim pjesnikom i pretsjednikom ZAVNOH-a VLADIMIROM NAZOROM. Na toj značajnoj konferenciji došla je do izražaja jedinstvena volja pretstavnika Komunističke Partije, Hrvatske seljačke stranke, Srpskog kluba vijećnika ZAVNOH-a i vanstranačkih uglednih rodoljuba koji su se zavjetovali, da će sve svoje snage uložiti na okupljanju i mobiliziranju svih narodnih snaga u borbi za nacionalnu slobodu i izgradnju nove i slobodne federalne jedinice. Hrvatske u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji

(" SRPSKA RIJEČ " br. 15)

VELIKI USPJESI XIX DIVIZIJE NA PROMINU

Poslije razbijanja njemačko-ustaško-četničke ofenzive na Bukovicu pod udarcima naše Divizije kod Trebočnika, Bilišane i Mokrog Polja, i udarcima junačkih divizija XX i IX u Vričkoj Krajini i Kosovskoj dolini, XIX Divizija je nastavila gonjenjem neprijatelja. Oslobodjenjem Bukovice naše su jedinice prošle u Prominu. Poslije dvodnevne žestoke borbe, koja je počela 1. VIII t.g. borci 5. Udarne Brigade i Prominskog Partizanskog Odrada oslobodili su od ustaških krvnika OKLAJ i RAZVODJE, a od četničkih VRBNIK. Tom prilikom ostalo je na bojnom polju 80 ustaških liješina, dok ih je 10 zarobljeno. Među mrtvima nalazi se i nekoliko ustaških oficira, među kojima i ustaški p.p.u. kornik Emil Recet, porijeklom Mađar, bivši jugoslavenski kapetan. Među ostalim zarobljeno je 100 pušaka, 1 teški bacač sa 90 metaka, 4 puškomitraljeza, 1 protukokalska puška s metcima, 1 strojnica, 12.000 metaka za puške i puškomitraljeze, 100 bombi, 50 čebadi, 30 obojila, 1 raketni pištolj sa 50 signalnih metaka, ustaška arhiva, 10 bicikla i velike količine hrane i drugog raznog materijala.

2. VIII t.g. jedinice 6. Udarne Brigade ušle su kod Smrdelja 10 neprijateljskih vojnika.

3. VIII ista jedinica je razbila neprijateljsku kolonu od 400 švaba, 150 četnika koji su bili poduzeli napad na sektoru Smrdelja sa 2 tenka i 2 topa. Neprijatelj je bio prisiljen da se povuče u Smrdelje. 1 tenk je oštećen, pobijeno nekoliko švaba i četnika.

CRVENA ARMIJA OSLOBODILA STRIJ, DROHOBIĆ, SAMBOR I BORISLAV U PREDGORJU KARPATA ŽESTOKE BORBE NA GRANICI ISTOCNE PRUSKE. NASTAVLJA SE BITKA ZA UNISTAVENJE OPKOLJENIH ŠVABSKIH ARMIJA U BALTIČKIM REPUBLIKAMA.

AMERIKANSKE TRUPE POTPUNO SU ODSJEKLE BREITANJSKI POLUOTOK. VODE SE BORBE U PREDGRADJIMA RATNE LUKE BRESTA KOD SIV NAZERA SVAZNICIMA IZBILI NA USCE LOARE. POSLIJE ZAUZIMANJA RENA AMERIKANCI SU U SVOM NAJBLIŽE NJU PRAMA PARIZU, OD SU UDALJENI. SVAKA 100 ZAUZELI LAVAL, MAJEN, SATO, BONKIE I PRIBLIZUJU SE LE MANU.

NIJEMCI SU IZVRŠILI PROTU OFENZIVU SA SVIM RASPOLOZIVIM OKLOPNIM SNAGAMA, ALI SU DOŽIVJELI POTPUN NEUSPJEH IZGUBIVSI 157 TANKOVA I POGORSAVSI SVOJE POLOZAJE.

JEDINICE VIII ARMIJE PRODRLE U FIRENZU I ČVRSTO DRŽE JUŽNU POLOVINU GRADA.